

طرحنامه کرسی ترویجی

۱. عنوان کرسی:

عنوان فارسی: تاملاتی درمبانی فقهی محیط زیست پاک با تاکید بر حقوق کودکان
عنوان انگلیسی:
عنوان عربی:

۲. خلاصه طرحنامه: (حداقل ۱۰۰۰ و حداکثر ۲۵۰۰ کلمه):

الف. شرح موضوع: موضوع کرسی ترویجی بطور دقیق و علمی شرح داده شود.

در یک تقسیم‌بندی کلی، انسان‌ها با سه نوع محیط مواجه‌اند:

۱. محیط طبیعی

۲. محیط انسان-ساخت (مصنوعی)

۳. محیط اجتماعی

مراد از «محیط» در ترکیب «محیط زیست»، «محیط طبیعی» است.

«محیط طبیعی»، عوامل موجود در طبیعت از قبیل هوا، آب، خاک، نور، گیاهان، حیوانات و آسمان است که از یک سو بر انسان‌ها اثر می‌گذارد و از سوی دیگر به وسیله فعالیت‌های بشری، دستخوش تغییر می‌گردد و از این رهگذر، حیات بشری را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

فعالیت‌های صنعتی، اقتصادی و سیاسی بشر، موجب آلودگی و تخریب محیط زیست و محرومیت بشر و به ویژه کودکان از مواهب طبیعی الهی شده است؛ همچنین برخی از فعالیت‌های بشری سبب محرومیت کودکان در نسل‌های آینده از عناصر پاک محیط زیستی می‌شود. بر این اساس، این مسئله مطرح می‌شود که از منظر فقهی، حقوق کودکان در برخورداری از محیط زیست پاک چیست؟

مبانی فقهی محیط زیست پاک عبارت است از: آیات و روایات و عقل و اجماع که با بررسی حرمت اقدامات زیانبار علیه محیط زیست و هوای پاک، علاوه بر مسوولیت مدنی و جبران خسارت با شرایطی مسوولیت کیفری و مجازات نیز به دنبال آن به اثبات می‌رسد.

از طرفی حقوق کودکان در برخورداری از محیط زیست پاک مورد توجه اسلام قرار گرفته است. حقوقی که در اینجا مطرح می‌شوند:

□ حق حیات کودک در محیط زیست پاک

□ حق رشد و تعالی کودک در محیط زیست پاک

□ حق شناخت عناصر محیط زیستی و تنوع زیستی و چرخه حیات

□ حق دانستن چگونگی حفاظت از محیط زیست

□ حق بهره‌برداری مادی و معنوی کودک از محیط زیست پاک در قالب بازی و تفریح

□ حق برخورداری از امنیت محیط زیستی

□ مراعات حقوق محیط زیست کودکان آینده

ب. **سوابق دانشی:** تاریخچه موضوع و سوابق نظری و دانشی موجود در این زمینه چیست و جایگاه موضوع حاضر کجاست؟

بررسی مفسران به ویژه آنان که نگاه فقی دارند در آیاتی چون آیات تسخیر، آیه «والارض وضعها للانام»، آیه «هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعاً» و نیز قواعدی چون لاضرر با یک تفسیر عام که شامل ضرر به محیط زیست می گردد.

ضرورت بقای حقوق نسل آینده و پرداختن به ناهنجاری های اجتماعی جایگاه موضوع حاضر را روشن می سازد.

ج. **موارد نوآوری:** ضمن بیان دانش موجود، نوآوری طرحنامه بطور واضح و روشن تعیین شود.

ضرورت نگرش سیستمی به مسایل محیط زیست و توسعه پایدار و حکم به ممنوعیت عقلی و حرمت شرعی رها سازی زباله و پلاستیک در طبیعت والودگی اب و خاک و هوا و فضا و دریا و جنگل با عنایت به حقوق کودکان در استفاده از منابع طبیعی و بهره مندی عوامل زیست محیطی

د. **فرایند:** فرایندی که در آن فرضیه/ایده/مدل / نظریه حاصل شده است، بطور دقیق شرح داده شود. تغییر نگاه موردی و شخصی فقیه سنتی با نگرش سیستمی و فرآیندی به مسایل با استفاده از تئوری اداره انسان از گهواره تا گور.

اگر از فقیه سنتی سؤال کنند که چنانچه فردی پلاستیک و زباله خویش را، در کوچه یا خیابان یا بیابان یا دریا و ساحل دریا بیندازد، حرام است؟ می گوید: خیر دلیلی بر حرمت آن وجود ندارد

❖ اما اگر سیستمی به مسایل زیست محیطی نگاه کنیم و به این نکته توجه کنیم که اینجا ضرر به این نحو نیست که موردی باشد؛ بلکه فرآیندی است یعنی وقتی من پلاستیک را می اندازم و پلاستیک در جامعه به وفور در اختیار همه است و این عمل فرهنگ عمومی می شود؛ یعنی دیگری هم می بیند من می اندازم او هم می اندازد؛ پس من با این عمل

دیگران را نیز دعوت و تشویق نموده ام و منشا اضرار جمعی به محیط زیست شده ام

وقتی شما ضرر را فرآیندی تعریف می‌کنید، می‌بینید که شما به عنوان یک عنصر فعال، در یک فرآیندی قرار می‌گیرید که دیگران را هم با این کارتان دعوت می‌کنید به این کار و ممکن است در یک زمان ده‌ها و صدها نفر این کار ضد فرهنگ را بکنند و شما هم موجب و باعث این فرآیند آسیب زدن به محیط زیست هستید. در این صورت، به حکم عقل و نقل و براساس قاعده فقهی لاضرر می‌توانید رها سازی پلاستیک و زباله در طبیعت را حرام شرعی به حساب بیاورید.

جریان الودگی اب و خاک و هوا و فضا و تخریب ساحل و غارت دریا و جنگل و... هم به همین منوال است این مساله منحصر به اضرار به محیط زیست نیست بلکه ده‌ها مصداق اجتماعی دارد داستان ناهنجاری‌های اجتماعی هم همین طور است

وظیفه کارگزاران و حکمرانی مسوولانه این است که در قانون گذاری حقوق کودک و اجرا و نیز رسیدگی قضایی به مسوولیت‌های کیفری و مدنی حقوق کودکان به صورت سیستمی نگاه کنند نه موردی

از رسالت‌های مهم فقها و اساتید و مبلغان و نهاد علم و دین این است که مسایل را سیستمی ملاحظه نمایند و شفاف سازی کنند

بحمدالله اخیرا این نگرش توسط برخی از اساتید و فقه‌های جوان حوزه مطرح و دنبال می‌گردد.

ه. منابع: فهرست منابعی که در متن ارجاع داده شده است، آورده شود.

کتاب دین و محیط زیست
و مقالات موجود در موضوع محافظت از محیط زیست

خلاصه طرحنامه شامل همه موارد از (الف تا ه) بین ۱۰۰۰ تا ۲۵۰۰ کلمه باشد.